

SIGURNOST I ZAŠTITA NA RADU

Uređuje: Indira Aurer Jezerčić

Novi propisi iz zaštite na radu i druge informacije koje bi mogle zanimati industriju

|| I. Aurer Jezerčić*

ZIRS d. o. o.
Ulica grada Vukovara 68
10 000 Zagreb

Uvod

Skupilo se ponešto novosti, raščistile su se neke nedoumice i aktivirala se nova institucija iz područja zaštite na radu, koje ću predstaviti kao tri teme u ovom broju.

1. Stupili su na snagu novi pravilnici koji reguliraju obvezu pregleda i ispitivanja radne opreme i radnog okoliša na nešto drugačiji način nego do sada.
2. Industrija je bez iznimke obveznik poštivanja odredbi iz zaštite na radu, a većina se koristi uslugama pravnih osoba ovlaštenih za obavljanje poslova zaštite na radu (ovlaštenici). Ispravnost i kvaliteta, odnosno nekvaliteta njihova rada podložna je kaznenim odredbama iz *Zakona o zaštiti na radu*. Gdje se mogu pojaviti propusti koji se izravno tiču poslodavca, navedeno je u tekstu.
3. Prošle godine započela je operativno s radom još jedna javna institucija, *Zavod za unaprjeđenje zaštite na radu*. Kratko će biti predstavljena programska aktivnost Zavoda.

1. Ispitivanje radne opreme i radnog okoliša

U veljači 2016. godine donesena su dva nova pravilnika¹ koja reguliraju obvezu navedenih ispitivanja, rokove, sadržaj izvještaja o ispitivanju te opremu koja je potrebna za provođenje pojedinih ispitivanja. Već je otprije postojala obveza tih ispitivanja, tako da su u nastavku istaknute samo bitne promjene. Ponajprije to su rokovi pregleda i ispitivanja. Dosadašnji rok za periodička ispitivanja bio je najdulje **dvije godine**, a sada je on produljen na **tri godine**. Ta periodičnost vrijedi kada nema promjena u radu.

Međutim pregled i ispitivanje radne opreme treba napraviti:

- prije početka upotrebe na novom mjestu rada, ako je radna oprema premještena s jednog mjesta na drugo pa je zbog toga rastavljena i ponovno sastavljena
- u slučaju iznimnih okolnosti koje ugrožavaju sigurnost djelovanja radne opreme (promjena načina rada, oštećenja radne opreme, nedostaci na radnoj opremi, ozljede radnika na radnoj opremi)

- na temelju rješenja inspektora rada te
- u rokovima koje je u uputama za uporabu i održavanje odredio proizvođač radne opreme, ili u roku koji je utvrđen posebnim propisom (npr. dizala i kotlovnice jednom godišnje).

Ispitivanja radnog okoliša (mikroklima, rasvjetljenosti, buke, vibracija, bioloških i kemijskih štetnosti) treba obaviti:

- odmah nakon što su nastali uvjeti, odnosno promjene zbog kojih je ispitivanje obvezno (npr. promjene u procesu rada, izmjene instalacija ili preinake objekata, promjena sirovina) te
- na temelju rješenja inspektora rada.

Iako je u zakonu² propisana obveza ispitivanja kada pri radu postoji izloženost opasnim zračenjima, u *Pravilniku o ispitivanju radnog okoliša* (N.N. 16/16) zračenje se ne spominje. Činjenica je da izloženost zračenjima (ionizirajućim i neionizirajućim) donekle reguliraju propisi kojih je nositelj Ministarstvo zdravlja. Postoji i "Direktiva 2013/35/EU o minimalnim zdravstvenim i sigurnosnim zahtjevima u odnosu na izloženost radnika rizicima uzrokovanim fizikalnim čimbenicima (elektromagnetska polja)" čije odredbe tek trebaju biti ugrađene u nacionalnu regulativu. Rok je 1. srpnja 2016.

Došlo je do promjene opsega radne opreme koja se mora ispitivati temeljem novog pravilnika. **Zapravo se opseg opreme povećao.** Prestankom važenja *Pravilnika o listi strojeva i uređaja s povećanim opasnostima* nestao je pojam "strojeva i uređaja s povećanim opasnostima" koji su se do sada trebali ispitivati prema protokolu iz propisa. Ostali uređaji su i prije morali biti u ispravnom stanju, ali provjera se mogla obavljati interno, a ne preko ovlaštenika.

Sada je iznimka od obveze ispitivanja strojeva "spala" na kućanske aparate namijenjene upotrebi u domaćinstvu, audio- i videoopremu, opremu za informacijsku tehnologiju, uobičajene uredske strojeve, niskonaponske sklopne i kontrolne uređaje i

* Mr. sc. Indira Aurer Jezerčić, e-pošta: indira@zirs.hr

¹ Pravilnik o pregledu i ispitivanju radne opreme (N.N. 16/16) i Pravilnik o ispitivanju radnog okoliša (N.N. 16/16)

² Zakon o zaštiti na radu (N.N. 71/14, 118/14, 154/14)

električne motore. Također, odredbe ovog pravilnika ne odnose se na ručne alate i skele.

Ako poslodavac upotrebljava kućanske aparate namijenjene za domaćinstvo (hladnjake, perilice rublja i posuđa, mikrovalne pećnice) na njih se ne primjenjuju odredbe pravilnika. Međutim, ako se radi o opremi za industrijsku namjenu (npr. perilice i sušilice namijenjene za profesionalnu uporabu, hladnjaci i usisivači), ona se mora ispitivati. Prije nije bilo potrebno ispitivati alatne strojeve (stolne bušilice, glodalice, tokarilice), aparate za zavarivanje, crpke za vodu te laboratorijske uređaje (miješalice, sušionike, titratore, vodene kupelji), **a sada je potrebno**. Moguće je da će se u narednom razdoblju struka oko pitanja za koje strojeve i uređaje postoji obveza ispitivanja još usuglašavati. Bez obzira na ispitivanje koje obavi ovlaštenik, poslodavac je dužan svakodnevno prije upotrebe radne opreme osigurati vizualni pregled primjene sigurnosno-zdravstvenih zahtjeva.

Novost je i ukidanje **uvjerenja** u slučaju kada stroj ili radni prostor zadovoljava pravila zaštite na radu. Do sada je uvjerenje predstavljalo svojevrsan dokaz o sukladnosti. Međutim propozicije o mogućnosti njegova izdavanja nisu bile jasne, ponajprije u području radnog okoliša, te je postojao prostor za različit pristup. Uvjerenje je ukinuto, što je zapravo dobar pristup, jer se sada kroz "zaključnu ocjenu" da rezultati ispitivanja zadovoljavaju propisane zahtjeve ili opis nedostataka zbog kojih rezultati ne zadovoljavaju propisane zahtjeve, opisuje i ocjenjuje status pojedinog parametra radnog okoliša tj. radne opreme. U slučaju uočenih nedostataka obavezan je prijedlog mjera za njihovo otklanjanje.

2. Ovlaštene pravne osobe za poslove zaštite na radu (ovlaštenici)

Ovlaštenje se može izdati za sljedeće poslove:

- obavljanje poslova zaštite na radu kod poslodavca
- osposobljavanje za zaštitu na radu (osposobljavanje radnika za rad na siguran način te osposobljavanje poslodavca, ovlaštenika i povjerenika radnika za zaštitu na radu)
- izrada procjene rizika
- ispitivanje radne opreme
- ispitivanja fizikalnih, kemijskih i bioloških čimbenika u radnom okolišu.

U nastavku se navode neke od zadaća ovlaštenika na koje je Ministarstvo nadležno za zaštitu na radu posebno ukazalo.³

Jasno je da su ovlaštenici dužni prilikom pružanja usluge poslodavcu iste obavljati u skladu sa Zakonom i drugim propisima iz zaštite na radu. Obvezni su sastavljati zapise o obavljenim uslugama kao što je to program osposobljavanja, zapisnik o osposobljavanju ili pregledima i ispitivanjima ili izvještaj o obavljenom nadzoru, iz kojih je vidljivo da su ti poslovi napravljeni u skladu sa Zakonom.

a. Ako je poslodavac sklopio ugovor s ovlaštenikom za obavljanje poslova zaštite (to su najčešće tvrtke do 50 zaposlenih kojima nije isplativo ili prihvatljivo zaposliti stručnjaka iz zaštite na radu), ovlaštenik je dužan pisanim putem odrediti svog stručnjaka ko-

jeg zadužuje za poslodavca. Sada taj stručnjak nakon obavljenog nadzora u tvrtci mora u pisanom obliku izvijestiti poslodavca o primjeni pravila zaštite na radu na mjestima rada te o mjerama za unaprjeđenje stanja. Ako ovlaštenik ne radi na taj način, kazneno je odgovoran. Poslodavac je i dalje odgovoran za organiziranje i provođenje zaštite u svojoj tvrtci.

b. Svi radnici moraju biti osposobljeni za rad na siguran način. Program osposobljavanja treba obuhvatiti sve opasnosti, štetnosti i napore te načine otklanjanja (mjere zaštite). Program mora sadržavati popis pisanih uputa za rad na siguran način za sve poslove koje radnik obavlja, upute proizvođača opreme i STL-ove kemikalija kojima se radnik koristi tijekom rada. O provedenom osposobljavanju se sastavlja zapisnik (na propisanom obrascu), a potpisuje ga sam radnik, neposredni ovlaštenik (najčešće rukovoditelj) i stručnjak zaštite na radu.

c. Prilikom ispitivanja radne opreme ispitivač čini prekršaj ako zapisnik ne sadrži sve propisane elemente, ako je zaključak proturječan ili pak nisu obuhvaćeni svi bitni sigurnosno-zdravstveni zahtjevi radne opreme, i **ako se prilikom pregleda ne primjenjuje tehnička dokumentacija**.

d. Prilikom ispitivanja radnog okoliša ovlaštenik čini prekršaj ako zapisnik ne sadrži sve propisane elemente (npr. vrste štetnosti, skice prostora s oznakom mjernih mjesta na kojima su uzeti uzorci, dopuštene granične vrijednosti), ako je zaključak proturječan tj. nije jasno vidljivo na osnovi kojih podataka je donesena zaključna ocjena ili je zaključak neispravan.

3. Zavod za unaprjeđenje zaštite na radu (Zavod)

Zavod za unaprjeđivanje zaštite na radu je središnja javna ustanova nadležna za praćenje i unaprjeđivanje područja zaštite na radu, osnovana temeljem *Zakona o zaštiti na radu*. Jedna od aktivnosti je praćenje stanja na području ZNR-a. To se planira postići putem internetske baze OSH DATA COLLECTOR. U nju će poslodavci biti obvezni unositi podatke vezane za zaštitu (npr. nastale ozljede). Zavod će temeljem prikupljenih podataka i dobre prakse izrađivati izvještaje, praktične vodiče, organizirati seminare, radionice i okrugle stolove za zainteresirane skupine. Zavod će biti "servis" u smislu pružanja stručne pomoći udruženjima poslodavaca, sindikatima, ovlaštenicima te upravnim tijelima. Zadaća mu je ovlaščivanje ovlaštenika kao i provedba nadzora nad njihovim radom.

Aktivnost Zavoda je i provođenje statističkih istraživanja, suradnja s međunarodnim i nacionalnim organizacijama te stručnim i znanstvenim ustanovama. Više o ovoj javnoj instituciji možete saznati na njihovim internetskim stranicama: <http://zuznr.hr/>.

Umjesto zaključka – poziv!

S ciljem da rubrika bude što bliže čitateljima, a teme korisne i praktične, pozivam sve koji žele predstaviti zaštitu i sigurnost u svojoj tvrtki da mi se jave bez obzira na veličinu tvrtke i vrstu tehnološkog procesa. Zaštita je proces i izazov, uz uvijek prisutan rizik, stoga se ne libite kritizirati i predlagati poboljšanja. Istaknut ćemo sve na što ste ponosni, organizaciju, provođenje i mjere zaštite u postrojenju.

³ Mišljenje o primjeni odredaba članka 99. Zakona o zaštiti na radu, Ministarstvo rada i mirovinskog sustava, 16.3.2016.